

**ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วม
ร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาบ้านหาดไคร้ เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**

**A Strategy for Promoting Eco – Tourism Emphasizing Community
Participation : The Case Study of Ban Hadkhai, MueangThaprabat,
Bolikhamsai Province, Lao People’s Democratic Republic**

ทรายคำ ปัญญาณรงค์¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ การุณย์สังวร²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหาดไคร้ เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) สร้างยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและความพึงพอใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหาดไคร้ และ 3) เพื่อศึกษาผลการใช้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและความพึงพอใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหาดไคร้ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1. เจ้าหน้าที่แขวงการท่องเที่ยวแขวงบอลิคำไซ โดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 16 คน 2. กลุ่มบริหารการจัดการท่องเที่ยวบ้านหาดไคร้ เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มคนหลายกลุ่มในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชนจำนวน 84 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ แบบสอบถามความตระหนัก และแบบสอบถามความพึงพอใจ รวมทั้งคู่มือการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นควรมียุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยเน้นความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและความพึงพอใจของชุมชนของบ้านหาดไคร้ เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วม ของชุมชนบ้านหาดไค้ ประกอบด้วย 1) การประชุมกลุ่มในชุมชนบ้านหาดไค้ อย่างสม่ำเสมอ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่แขวงการท่องเที่ยว และผู้บริหารจัดการท่องเที่ยวแขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 16 คนและกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวบ้านหาดไค้ เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวรวม 2 กลุ่ม จำนวน 84 คน เพื่อร่วมกันปรึกษาหารือ ระดมความคิดในการแก้ปัญหาาร่วมกัน 2) ชุมชนกลุ่มต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมทุกด้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมี การเตรียมงานและแบ่งหน้าที่กันเป็นอย่างดี 3) การจัดทำคู่มือการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้น การมีส่วนร่วมของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ

3. หลังการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนา ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับสูงกว่าก่อนการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความตระหนักในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วม ของชุมชน หลังการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนายู่ในระดับมากและความพึงพอใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน หลังการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาก็อยู่ในระดับมากเช่นกัน

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์, การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์, การมีส่วนร่วมของประชาชน

Abstract

The objectives of this study were: 1) to investigate a current problem state of promoting eco-tourism by placing emphasis on participation of community in Ban Hatkhai, MueangThaprabat, Bolikhamsai province, LPDR, 2) to create a strategy for promoting eco-tourism by placing emphasis on the Ban Hatkhai community's knowledge, understanding, awareness and satisfaction of involvement, and 3) to examine results of implementing the strategy for promoting eco-tourism emphasizing the Ban Hatkhai community's knowledge, understanding, awareness, and satisfaction of involvement. The sample comprised: 1) 16 tourism officers, Bolikhamsai province, who were purposively selected, 2) 84 people selected purposively from different groups of people in the community who were concerned with the local eco-tourism management of the Ban Hatkhai, in MueangThaprabat, Bolikhamsai province, LPDR. The instruments used in this study consisted of a test of knowledge and understanding, a questionnaire asking respondents' awareness, a questionnaire asking satisfaction, and a manual for promoting eco-tourism by putting emphasis on community participation. Qualitative analysis was done by content, while quantitative analysis was done through mean and standard deviation.

The findings disclosed as follows:

1. The result of state investigation revealed that promoting eco-tourism by placing emphasis on the community participation was at the low level. Thus, a strategy for promoting eco-tourism by putting

emphasis on the Ban Hatkhai community's knowledge, understanding, awareness and satisfaction of their involvement should be available.

2. The strategy for promoting eco-tourism by placing emphasis on the Ban Hatkhai community's knowledge, understanding, awareness and satisfaction of their involvement comprised: 1) Holding a meeting on a regular basis in the Ban Hatkhai community, whose body consisted of two groups of tourism officers and administrators in Bolikhamsai province, LPDR, totaling 100 people, for asking for their participation in consulting each other and doing brain storming in order to resolve the problem found; 2) Participation among different groups of the community concerning their involvement in every respect of eco-tourism promotion, especially the preparations for an individual's task and duty; 3) producing a manual for promoting eco-tourism emphasizing participation of different groups in the community.

3. After the development strategy implementation, knowledge and understanding about promoting the community participation in eco-tourism was found at the level higher than that before the implementation significantly at the .01 level. The awareness of promoting eco-tourism by placing emphasis on the community participation after the strategy implementation was at the high level; and likewise was their satisfaction of the eco-tourism promotion strategy emphasizing the community participation after the strategy implementation.

Keywords: Strategy, Promoting eco-tourism, Community participation

บทนำ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ กระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ นับเป็นต้นทุนในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ ทรัพยากรเหล่านั้นประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นผลทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนอยู่มากมาย แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นแขวงที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นสามารถรองรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศและนักท่องเที่ยวต่างชาติ เข้ามาชมความงดงามของน้ำตก ถ้ำ ภูเขา และวัดวาอาราม รวมไปถึงวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ทั้งทางตรง ได้แก่ รายได้จากการบริการนักท่องเที่ยว และทางอ้อม เช่น การทำของที่ระลึกเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว การขายผลิตผลทางการเกษตร เป็นต้น

กระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรมและท่องเที่ยวแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นพิเศษ ระหว่างปี ค.ศ. 2006-2020 โดยใช้คำจำกัดความ Eco tourism ในความหมายภาษาไทยว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และในความหมายภาษาลาว ว่าการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยมีความประสงค์ที่จะสื่อความหมายให้คนไทย คนต่างชาติและคนลาวทุกระดับเข้าใจว่า รูปแบบการท่องเที่ยว Eco tourism นับเป็นรูปแบบการจัดการการ

ท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาหรือการเรียนรู้ หรือ มุ่งเน้นให้เกิดการอนุรักษ์มากกว่าการจัดการลดหรือปราศจากผลกระทบและนักท่องเที่ยวพึงพอใจเท่านั้น แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดการรักษาสีเขียวและให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว

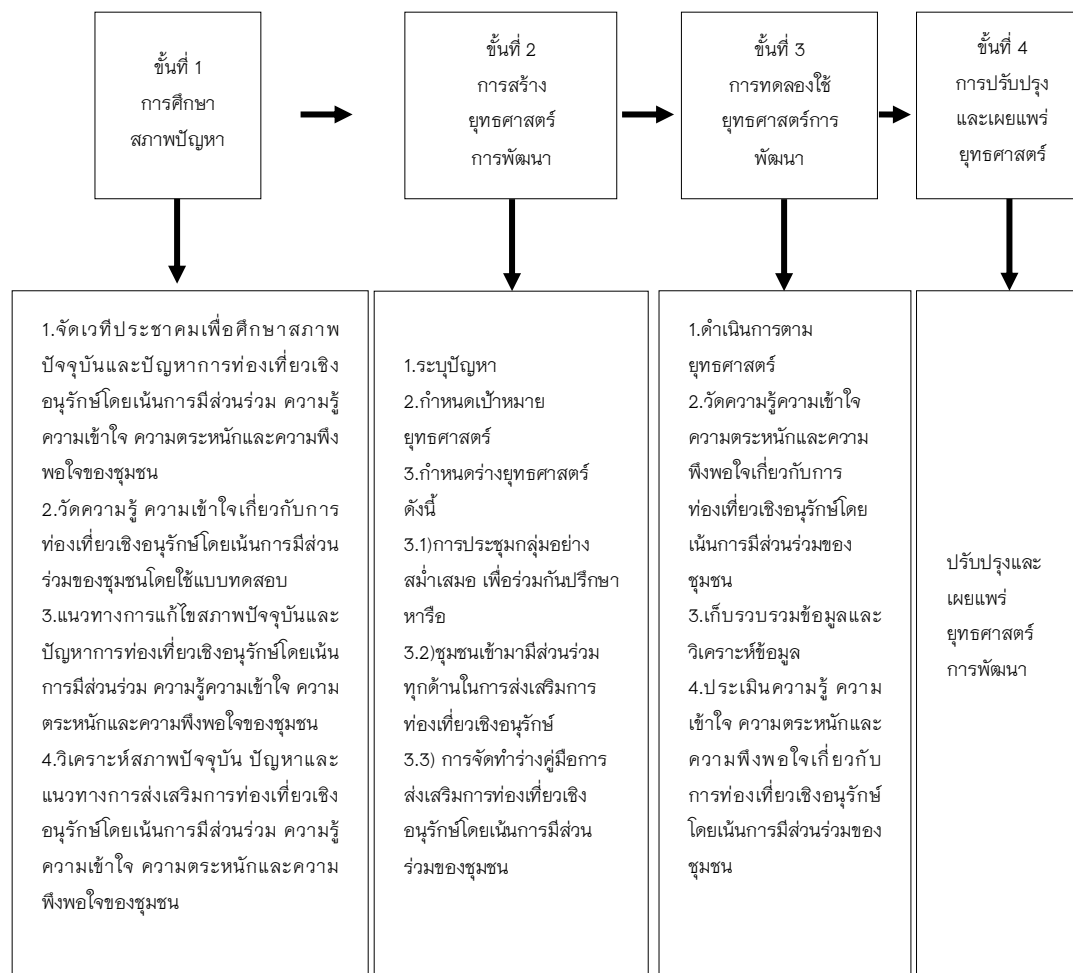
ในเขตพื้นที่บ้านหาดไค้ เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต แต่ชุมชนส่วนหนึ่งยังไม่ให้ความร่วมมือ ขาดการมีส่วนร่วม ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ไม่มีความเข้าใจ ในการดำเนินงานและวิธีอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ปัญหาการอนุรักษ์การท่องเที่ยว เพิ่มขึ้น และทรัพยากรธรรมชาติก็เสื่อมโทรม

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางสร้างยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหาดไค้ เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและเพื่อเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วม ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและความพึงพอใจของชุมชนบ้านหาดไค้ เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วม ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและความพึงพอใจของชุมชนของบ้านหาดไค้ เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อศึกษาผลการใช้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วม ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและความพึงพอใจชุมชนบ้านหาดไค้ เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ในการวิจัยครั้งนี้ ครอบคลุมถึงบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท้องเกี่ยวโดยตรง ซึ่งได้แก่

1.1 เจ้าหน้าที่แขวงการท้องเกี่ยวแขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เลือกแบบเจาะจง จำนวน 16 คน

1.2 กลุ่มบริหารการจัดการท้องเกี่ยวบ้านหาดใต้ เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เลือกแบบเจาะจง จำนวน 84 คนจากกลุ่มคนต่าง ๆ หลายกลุ่มในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท้องเกี่ยวในชุมชน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

- 2.1 สภาพปัจจุบัน ปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2.2 ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนในการดำเนินการตามลำดับขั้น 4 ขั้นตอน (รายละเอียดดังปรากฏในกรอบแนวคิด) ได้แก่

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ร่วมกันสร้างขึ้น

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงและเผยแพร่ยุทธศาสตร์

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มคนในชุมชนซึ่งแบ่งเป็นสองจำพวก จำพวกแรกได้แก่เจ้าหน้าที่แขนงการท่องเที่ยวแขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเลือกแบบเจาะจงจำนวน 16 คน จำพวกหลังได้แก่ กลุ่มคนต่าง ๆ หลายกลุ่มในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชน โดยเลือกแบบเจาะจงจำนวน 84 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1) แบบสอบถามความตระหนักเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมด้วยตนเองของชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลังการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีข้อความถามอยู่ 17 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นตามสูตรของครอนบาค เท่ากับ 0.83 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 ถึง 0.80

2) แบบสอบถามความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมด้วยตนเองของชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลังการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีข้อความถาม 19 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นตามสูตรของครอนบาค เท่ากับ 0.88 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 ถึง 0.80

3) แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้งก่อนและหลังการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ ข้อคำถามทั้งสิ้น 20 ข้อ มีลักษณะเป็น 2 ตัวเลือก ได้แก่ ใช่และไม่ใช่ ถ้าตอบใช่ แสดงว่า มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการ

ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ถ้าตอบไม่ใช่ แสดงว่า ไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน มีค่าความเชื่อมั่นตามสูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน เท่ากับ 0.76 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.40 ถึง 1.00 และค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 ถึง 0.50

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากชุมชนได้มาจากการประชุมกลุ่มบริหารการจัดการท่องเที่ยวบ้านหาดไคร้ เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซจำนวน 100 คน โดยมีผู้ใหญ่บ้าน เป็นประธานในที่ประชุม เพื่อร่วมกันปรึกษาหารือ ระดมความคิดเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อใช้สร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา อีกทั้งการทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย
2. นำข้อมูลที่เก็บได้ในข้อ 1 จากการประชุมและการสัมภาษณ์ไปหาข้อสรุปเพื่อสร้างยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วม ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและความพึงพอใจของชุมชนบ้านหาดไคร้
3. วัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวก่อนใช้ยุทธศาสตร์การสร้างความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงและความตระหนักร่วมกัน พร้อมทั้งแจกคู่มือส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นความร่วมมือและวัดความรู้ความเข้าใจอีกครั้งหนึ่งหลังจากนั้น
4. นำแบบสอบถามความตระหนักและความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย
5. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครถึงหัวหน้าแขนงการท่องเที่ยวและผู้ใหญ่บ้านหาดไคร้ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามแบบวัด และแบบประเมินต่าง ๆ โดยเฉพาะแบบประเมินหลังใช้ยุทธศาสตร์แล้ว 2 เดือน
6. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ครบทุกคน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรกคือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และลักษณะที่ 2 คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์เนื้อหาจากมติที่ประชุมกลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งสิ้น 100 คน โดยการสรุปสภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วม

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักและความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งก่อนและ/หรือหลังการใช้ยุทธศาสตร์

ผลการวิจัย

1. สภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นควรมียุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและความพึงพอใจของชุมชนของบ้านหาดไคร้ เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วม ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและความพึงพอใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหาดไคร้ ประกอบด้วย 1) การประชุมกลุ่มผู้จัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนบ้านหาดไคร้ อย่างสม่ำเสมอ กลุ่มคนที่เข้าร่วมประชุมประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่แขวงการท่องเที่ยวและผู้บริหารจัดการท่องเที่ยว จำนวน 16 คน และกลุ่มบริหารจัดการท่องเที่ยวบ้านหาดไคร้ 84 คน รวมสองกลุ่มเท่ากับ 100 คน ซึ่งล้วนเป็นคนในชุมชนเพื่อร่วมกันปรึกษาหารือระดมความคิดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน 2) ชุมชนกลุ่มต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมทุกด้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีการเตรียมงานและแบ่งหน้าที่กันเป็นอย่างดี 3) การจัดทำคู่มือการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ

3. หลังการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนา ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสูงกว่าก่อนการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความตระหนักในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน หลังการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาอยู่ในระดับมากและความพึงพอใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน หลังการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาก็อยู่ในระดับมากเช่นกัน ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนก่อนและหลังการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนา

N	คะแนนเต็ม=20				t
	ก่อนการใช้ยุทธศาสตร์		หลังการใช้ยุทธศาสตร์		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
60	12.10	3.68	25.67	0.84	20.23**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (α .01, t.1, 59 = 2.39)

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนของกลุ่มบริหารจัดการท่องเที่ยวบ้านหาดไคร้ เมือง

ท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเจ้าหน้าที่แขวงการท่องเที่ยวแขวงบอลิคำไซภายหลังการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาสูงกว่าก่อนการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 2 ความตระหนักในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนของบ้านหาดไคร้และเจ้าหน้าที่แขวงการท่องเที่ยวแขวงบอลิคำไซในภาพรวมและรายด้าน

ที่	ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความตระหนักในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน
1	ด้านเศรษฐกิจ	4.15	0.48	มาก
2	ด้านสังคม	4.16	0.59	มาก
3	ด้านการสนับสนุนฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี	3.38	0.34	มาก
4	ด้านสุขภาพ	3.96	0.55	มาก
5	ด้านการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น	4.15	0.50	มาก
รวม		3.96	0.49	มาก

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ความตระหนักในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหาดไคร้และเจ้าหน้าที่แขวงการท่องเที่ยวแขวงบอลิคำไซ ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านสังคม ($\bar{X} = 4.16$) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 4.15$) ด้านการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.15$) ด้านสุขภาพ ($\bar{X} = 3.96$) และด้านการสนับสนุนฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ($\bar{X} = 3.38$)

ตาราง 3 ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน
1	ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว	3.94	0.55	มาก
2	ด้านการบริการท่องเที่ยว	3.90	0.42	มาก
3	ด้านการตลาดท่องเที่ยว	3.47	0.41	มาก
รวม		3.77	0.46	มาก

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหาดได้และเจ้าหน้าที่แขวงการท่องเที่ยวแขวงบอลิคำไซ ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.94$) ด้านการบริการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.90$) และด้านการตลาดท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.47$)

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วม ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและความพึงพอใจของชุมชนของบ้านหาดได้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนมีน้อย ยังไม่ค่อยได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทธิชัย ออบอูน (2548) ได้ทำการศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือ ขาดการสนับสนุนอย่างจริงจัง ควรให้การฝึกอบรม ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่ให้มากขึ้น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นให้มีการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค การคมนาคม การประชาสัมพันธ์รวมถึงการจัดการผลประโยชน์ของชุมชนและการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวให้มากขึ้น

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วม ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและความพึงพอใจของชุมชนของบ้านหาดได้ จะเห็นว่า ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ ชุมชนจะต้องได้รับความรู้ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากคู่มือการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และจะต้องดำเนินการประชุมกลุ่มเพื่อร่วมกันปรึกษาหารือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการแสดงความคิดเห็น อีกทั้งชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทุกด้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีการเตรียมงานและแบ่งหน้าที่กันเป็นอย่างดี ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหาดได้ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทน เพื่อนำกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วยเพื่อให้ประชาชนให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วม มีความรู้ความสามารถในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีความเข้าใจในการดำเนินงานและวิธีอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น

2. จากการใช้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหาดได้ ด้วยการให้ชุมชนได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากคู่มือการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการประชุมกลุ่มเพื่อร่วมกันปรึกษาหารือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแสดงความคิดเห็น อีกทั้งชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทุกด้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีการเตรียมงานและแบ่งหน้าที่กันเป็นอย่างดี มีผลทำให้ชุมชนมีความตระหนัก มี

ส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีการจัดเวรยาม การดำเนินการกิจกรรมร่วมกัน รู้วิธีอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้อง ทำให้ป่าไม่เกิดความอุดมสมบูรณ์ ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ชุมชนเกิดความรัก ความสามัคคี สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักและความพึงพอใจของชุมชนได้ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรักษ์ ปั่นแมนปั่น (2548) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องความรู้ของผู้ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : ศึกษากรณีผู้ปฏิบัติงานทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชน พบว่ากลุ่มประชาชนที่ทำการศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับสูง และการรับรู้ข่าวสารการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลจากการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและความพึงพอใจในส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหาดไคร้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลสำคัญดังนี้

3.1 ชุมชนบ้านหาดไคร้ ได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้เรียนรู้ถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้องจากคู่มือการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีความตระหนักและเกิดความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เนื่องจากชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการแสดงความคิดเห็น ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกด้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีการเตรียมงานและแบ่งหน้าที่กันเป็นอย่างดีซึ่งเป็นผลดีที่ทำให้สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการร่วมแก้ปัญหาทั่วไปในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพลินพันธ์ สร้อยจตุรงค์ (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่องกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแนวอนุรักษ์ในอุทยานดอยอินทนนท์โดยใช้คู่มือแนะนำเชิงระบบนิเวศ : กรณีศึกษานักศึกษาชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาคู่มือแนะนำเชิงระบบนิเวศขณะเดินท่องเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมแตกต่างจากกลุ่มนักศึกษาที่ไม่ได้ใช้คู่มือฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่แขนงการท่องเที่ยวแขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตระหนัก สนับสนุน ส่งเสริมและให้กำลังใจทุกฝ่ายอย่างใกล้ชิด อีกทั้งประชาชนในเขตพื้นที่บ้านหาดไคร้ พร้อมทั้งกลุ่มบริหารการจัดการท่องเที่ยวบ้านหาดไคร้ มองเห็นความสำคัญในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการเตรียมงานและแบ่งหน้าที่กันเป็นอย่างดี นับว่าเป็นจุดเด่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนั้นจึงควรได้รับการปฏิบัติต่อไป

1.2 ควรมีการสวดส่องดูแลร่วมกันในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อชุมชนจะได้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทั้งในด้านการจัดการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ถูกต้อง

1.3 ควรให้หมู่บ้าน กำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ชัดเจนร่วมกัน เพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1.4 ควรมีการประสานงานและการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้องเป็นประจำ

1.5 ควรเผยแพร่ผลการวิจัยให้หน่วยงานอื่นได้รับทราบโดยทั่วกัน โดยใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของแขวงการท่องเที่ยวแขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชนอย่างยั่งยืน

2.2 ควรวิจัยเรื่องเดียวกันนี้ในหมู่บ้านอื่น เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษา

2.3 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและความพึงพอใจของชุมชนโดยเก็บข้อมูลจากรายบุคคล เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริง และสามารถนำไปวางแผนปรับปรุงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ไพลินพันธ์ สร้อยจาดูรนต์. (2548). กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแนวอนุรักษ์ในอุทยานแห่งชาติดอนอินทนนท์โดยใช้คู่มือแนะนำเชิงระบบนิเวศ : กรณีศึกษานักศึกษาชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริรักษ์ ปันแมนปัน. (2548). ผู้ปฏิบัติงานทางด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : ศึกษากรณีผู้ปฏิบัติงานทางด้านสิ่งแวดล้อม จากหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุทิตย์ อบอุ้น. (2548). ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีเส้นทางสายลำน้ำกก จังหวัดเชียงใหม่-เชียงราย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Reference

- Aobaun, S. (2005). **Potential of a Local Community in Promoting Ecotourism: Case Study on Kok River Route, Chiang Mai–Chiang Rai**. Bangkok: Thammasat University.
- Punmanpun, S. (2005). **Environmental Personnel in Ecotourism: Case study of Environmental Personnel from Government and Private Sectors**. Bangkok: Mahidol University.
- Soijaturon, P. (2005). **Promotion Strategy of Ecotourism at Doi Intanon National Park with Ecology Introductory Handbook: Case Study of Students in Environment Conservation Club, Chiang Mai Rajabhat Institute, Chiang Mai**. Bangkok: Mahidol University.